

Voor een doeltreffend beheer van het huishoudelijk verpakkingsafval

Fost Plus, zegt het u iets?

Net als 95% van de bevolking sorteert u ongetwijfeld uw verpakkingsafval en neemt u actief deel aan de selectieve inzameling van glas, papier en karton en PMD (Plastic flessen en flacons, Metalen verpakkingen en Drankkartons).

Wie zorgt ervoor dat dit verpakkingsafval door recyclage een tweede leven zal kennen? Wie coördineert deze inzamelingen en het kanaliseren van ingezamelde materialen naar de recycleurs? Wie moedigt de burgers aan om steeds beter hun afval te sorteren? Wie financiert alles? Op al deze vragen slechts één antwoord: Fost Plus.

België aan de top, laat ons hopen dat het blijft duren!

Meer dan 90% recyclage van huishoudelijk verpakkingsafval: weinig landen kunnen er prat op gaan dergelijk resultaat te behalen. Fost Plus heeft zich als doel vooropgesteld deze uitstekende resultaten te handhaven. Zij zijn ook het resultaat van groepswerk tussen veel belanghebbenden. Daarom wil Fost Plus de aandacht vestigen op wat er in het beheer van huishoudelijk verpakkingsafval op het spel staat en welke de voorwaarden zijn om het succes van de selectieve inzameling, sortering en recyclage van het huishoudelijk verpakkingsafval veilig te stellen.

De 10 aandachtspunten voor een doeltreffend beheer van huishoudelijke verpakkingen kunnen als volgt samengevat worden:

Een daadwerkelijk gedeelde verantwoordelijkheid

Een vereenvoudiging en grotere doeltreffendheid van het wettelijk kader

De noodzaak van een interregionale aanpak en het belang van de rol van de IVC

De strijd tegen de 'freeriders': een prioriteit

Een concurrentiële afvalmarkt die dezelfde regels voor iedereen garandeert

Een optimaal scenario voor afvalophaling

De zekerheid dat de 5,5 miljoen euro die ieder jaar aan de gewesten wordt overgemaakt, dienen om het beheer van verpakkingen te verbeteren

Financiële verantwoordelijkheid meer dan voldoende opgenomen

De noodzaak van een doordachte, globale en gezamenlijke aanpak van het beleid inzake huishoudelijk afval

Preventie van verpakkingsafval, een complexe realiteit

Voor een doeltreffend beheer van het huishoudelijk verpakkingsafval

1. Wie is Fost Plus?

- Fost Plus is een v.z.w., door de privésector opgericht in 1994 en erkend door de drie Gewesten van het land via de Interregionale Verpakkingscommissie.
- Zij staat, in samenwerking met de verschillende betrokken actoren van het systeem (overheid, privésector, intercommunales, operatoren, consumenten), in voor een globale en duurzame oplossing voor het huishoudelijk verpakkingsafval.
- Aan een nettokost van minder dan 10 euro per inwoner per jaar staat Fost Plus borg voor een recyclageresultaat van meer dan 90%. Daardoor staat België in Europa op de eerste plaats wat betreft recyclage van huishoudelijk verpakkingsafval.
- Haar activiteiten: het promoten, coördineren en financieren van de selectieve ophaling, de sortering en de recyclage van huishoudelijk verpakkingsafval met als doel de door de wet voorgeschreven doelstellingen van 80% recyclage en 90% nuttige toepassing te halen.
- Fost Plus is de enige instelling die door de IVC is erkend voor huishoudelijk verpakkingsafval (4e erkenning, geldig van 01.01.2009 tot 31.12.2013).
- Fost Plus wordt volledig gefinancierd door haar leden. Dit zijn de ondernemingen die verpakte producten op de Belgische markt brengen, ook wel verpakkingsverantwoordelijken genoemd. Het is Fost Plus die instaat voor de wettelijke verplichtingen waaraan de laatstgenoemden, inzake beheer van huishoudelijk verpakkingsafval, zijn onderworpen.
- Fost Plus staat volledig achter een politiek van behoorlijk bestuur en transparantie. Dit wordt verzekerd door haar statutaire organen (de Algemene Vergadering, de Raad van Bestuur, het Uitvoerend Comité, het Auditcomité en het Remuneratiecomité), het wettelijk kader en de publicatie van haar realisaties en jaarrekeningen.

2. Balans van 15 jaar activiteit

- Vandaag kunnen alle Belgen hun huishoudelijke verpakkingen sorteren en genieten van het Fost Plus-systeem, aangezien de 589 gemeenten van het land een contractuele relatie hebben met Fost Plus.
- Fost Plus telt ongeveer 5.600 leden die zowat 92% vertegenwoordigen van het totaal aan verpakkingen dat op de Belgische markt wordt gebracht.
- Per inwoner wordt, naast de 54 kg oud papier dat niet afkomstig is van verpakkingen, ieder jaar 63 kg aan verpakkingen opgehaald en gerecycleerd, goed voor een totaal van 117 kg/inw./jaar.
- Ten opzichte van de totale hoeveelheid verpakkingen die door de leden van Fost Plus op de markt wordt gebracht, wordt 93% gerecycleerd.

- Jaarlijks wordt op die manier 680.000 ton huishoudelijk verpakkingsafval gerecycleerd, wat goed is voor een vermindering van een CO₂-uitstoot van 850.000 ton. Dit is het equivalent van 5% van de CO₂-uitstoot van de Belgische wagens in een jaar tijd.
- Het jaarbudget van Fost Plus bedraagt ongeveer 120 miljoen euro. Deze kost wordt gefinancierd door de bijdragen van de verpakkingsverantwoordelijken enerzijds en de eventuele inkomsten uit de commercialisering van de selectief opgehaalde materialen anderzijds.
- Het Fost Plus-systeem genereert in België, langs de inzamelsystemen, de verwerking en de recyclage, ongeveer 2.500 banen, hoofdzakelijk voor laaggeschoolden.

3. De 10 aandachtspunten voor een doeltreffend beheer van het huishoudelijk verpakkingsafval

Hoewel de resultaten die de voorbije 15 jaar werden behaald de beste in Europa zijn, toch is niet alles perfect. Het is noodzakelijk het licht te werpen op de belangrijkste uitdagingen met betrekking tot het beheer van huishoudelijk verpakkingsafval, wil men deze hoogste podiumplaats voor het sorteren en recycleren van huishoudelijk verpakkingsafval veilig stellen.

3.1 Een daadwerkelijk gedeelde verantwoordelijkheid

Het succes van de laatste jaren is het resultaat van een doeltreffende samenwerking tussen de overheid, de privé-operatoren, de verpakkingsverantwoordelijken en Fost Plus. Zo'n partnerschap is echter enkel mogelijk doordat alle betrokken partijen elkaars rol en verantwoordelijkheden erkennen.

Fost Plus is van oordeel dat haar operationele betrokkenheid, net als haar financiële betrokkenheid, inherent is aan haar verantwoordelijkheid. Zo moet de keuze van de operatoren voor de ophaling en sortering van verpakkingsafval het resultaat zijn van een gemeenschappelijke beslissing van de intercommunales voor afvalbeheer en Fost Plus. In dezelfde context spreekt het voor zich dat Fost Plus de autonomie erkent van de lokale overheden met betrekking tot de inzameling van huishoudelijk verpakkingsafval.

Met betrekking tot de materialen waarvan Fost Plus de selectieve ophaling en de sortering financiert, is zij zeker het best geplaatst om deze naderhand te vermarkten.

Het werk van Fost Plus heeft zich tot vandaag vertaald in een aanvaardbare maatschappelijke kost en in een kwaliteitsvolle dienstverlening aan de bevolking. De activiteiten van Fost Plus hebben ook hun efficiëntie bewezen door van België de Europese marktleider te maken op het vlak van sortering en recyclage. Het is dan ook van het allergrootste belang dat Fost Plus hierbij betrokken blijft.

Wie gedeelde verantwoordelijkheid zegt, zegt ook een duidelijke omschrijving van de taken van ieder van de betrokken partijen met wederzijds respect. De publieke instanties mogen zich niet in de plaats stellen van een erkend organisme. Het is echter wel aan de overheid om erover te waken dat het beheer door het erkend organisme efficiënt verloopt.

Men moet vermijden dat de gedeelde verantwoordelijkheid die door de Europese Verpakkingsrichtlijn wordt nagestreefd geïnterpreteerd wordt als zijnde de financiële verantwoordelijkheid van Fost Plus enerzijds en de operationele verantwoordelijkheid van de overheid anderzijds. Een dergelijke loskoppeling zou het systeem niet ten goede komen.

3.2 Een vereenvoudiging en grotere doeltreffendheid van het wettelijk kader

Het wettelijk kader dat de activiteiten van Fost Plus regelt, is er in de loop der jaren gaan uitzien als een patchworkdeken. Zo is de jongste erkenning een bijzonder ingewikkelde tekst die meer verwarring creëert dan dat hij een antwoord biedt op hangende vragen. Fost Plus hoopt dat deze tekst in de toekomst leesbaarder, preciezer en eenvoudiger wordt.

3.3 De noodzaak van een interregionale aanpak en het belang van de rol van de IVC

Fost Plus is overtuigd van de noodzaak van een interregionale aanpak voor het beheer van het huishoudelijke verpakkingsafval, die garant staat voor uniformiteit van het systeem. Om die uniforme aanpak te waarborgen, is er nood aan een interregionaal platform, zoals de IVC.

De IVC is een administratie die bestaat uit een beslissingsorgaan dat 9 effectieve leden en 9 plaatsvervangers telt en die beschikt over een permanent secretariaat met een dertigtal medewerkers. Deze administratie heeft de ontwikkeling van de activiteiten van Fost Plus, die vandaag op kruissnelheid werkt, begeleid. Is het, in navolging van wat het nieuwe Interregionaal Samenwerkingsakkoord (ISA) betreffende verpakkingen suggereert, niet aangewezen om de opdrachten van de IVC te heroverwegen, zodat zij haar capaciteiten en ervaring ten volle kan benutten?

Men moet zich ook ernstig vragen stellen over de aanwezigheid van vertegenwoordigers van de intercommunales in het beslissingsorgaan van de IVC in de zin dat zij zowel rechter als partij zijn. Hun aanwezigheid zet de neutraliteit van dit beslissingsorgaan onder druk en kan het behoorlijk bestuur dat van de IVC wordt verwacht in diskrediet brengen.

3.4 De strijd tegen de 'free-riders': een prioriteit

Fost Plus wenst dat de strijd tegen de 'free-riders', ondernemingen die verpakte producten op de markt brengen zonder hun wettelijke verplichtingen na te leven, door de interregionale administratie gezien wordt als een prioriteit. De terugnameplicht mag immers niet als pervers gevolg hebben dat de concurrentie wordt vervalst tussen zij die de wet naleven en zij die de wet met de voeten treden. Het nieuwe ISA voorziet meer middelen om de overtreders aan te pakken en het is aan de autoriteiten om ze nu optimaal te benutten.

3.5 Een concurrentiële afvalmarkt die dezelfde regels voor iedereen garandeert

De markten voor ophaling en sortering van verpakkingsafval zijn vandaag voor de ene helft in handen van intercommunales die in eigen regie werken en voor de andere helft in handen van privéoperatoren.

Of het nu gaat om private of publieke operatoren, het komt regelmatig voor dat de voorgestelde tarieven veeleer "abnormaal" zijn omdat er weinig of geen competitieve concurrentie speelt. Enerzijds zijn er de intercommunales, die omwille van hun monopoliepositie geen enkele druk vanuit de markt ervaren en anderzijds is er de concurrentie in de afvalsector die vermindert of die niet of nauwelijks tot de gewenste effecten leidt.

Fost Plus en de overheid dienen zich bijzonder waakzaam op te stellen voor deze verontrustende verschijnselen. Zij dreigen immers te leiden tot een niet-gerechtvaardigde en onverantwoorde stijging van de kosten waar de hele maatschappij het slachtoffer van wordt. Fost Plus blijft de privé- en openbare operatoren op een correcte en aangepaste manier vergoeden in functie van de lasten verbonden aan de gevraagde dienstverlening.

3.6 Een optimaal scenario voor afvalophaling

Fost Plus blijft overtuigd van de deugdelijkheid en het optimaal karakter op alle niveaus (dienstverlening aan de bevolking, kosten, gewaarborgde recyclage,...) van het geïmplementeerde ophaalsysteem.

Een recent onderzoek heeft bovendien nogmaals aangetoond dat dit scenario volkomen beantwoordt aan de verwachtingen van de bevolking. Fost Plus kan dus bijvoorbeeld niet aanvaarden dat een verhoging van de ophaalfrequentie wordt opgelegd, tenzij hiervoor duidelijke argumenten worden geleverd die de voordelen en de noodzakelijkheid ontegensprekelijk aantonen.

De containerparken spelen een onbetwistbaar belangrijke rol in het beleid voor huishoudelijk afval van de gewesten. Niettemin wil Fost Plus dat het aanvullende karakter ervan wordt erkend in het kader van haar opdracht die uitsluitend op verpakkingen toegespitst is.

Wat dit betreft is Fost Plus van oordeel dat, voor het beheer van huishoudelijk verpakkingsafval, een keuze dient te worden gemaakt tussen de huis-aan-huisophaling van PMD en papier-karton en de brengmethode via bollen voor glas enerzijds en de containerparken anderzijds. Eisen dat beide naast elkaar bestaande systemen door het erkend organisme worden gefinancierd, is geen voorbeeld van goed bestuur. Voor de andere afvalstromen, waarvoor al dan niet een terugnameverplichting geldt, wordt overigens gewerkt met een enkelvoudig ophaalsysteem.

Fost Plus is echter geheel bereid om nieuwe alternatieven voor het bestaande ophaalschema te testen, zoals wettelijk ook is voorzien via pilootprojecten.

3.7 De zekerheid dat de 5,5 miljoen euro die ieder jaar aan de gewesten wordt overgemaakt, dienen om het beheer van verpakkingen te verbeteren

Via het nieuwe ISA draagt Fost Plus à ratio van 0,5 euro per inwoner per jaar, of zo'n 5,5 miljoen euro, bij tot het beleid van de Gewesten inzake beheer van verpakkingen en verpakkingsafval.

Fost Plus wenst dat het overleg met de Gewesten, zoals voorzien door het ISA, zal leiden tot een duidelijke omschrijving van het contractuele kader, dat een efficiënte besteding van de door de wet voorziene middelen zal toelaten.

Het is voor alle partijen van belang erover te waken dat deze belangrijke som weldoordacht wordt gebruikt om het beheer van het verpakkingsafval te verbeteren en dat het niet terechtkomt in een of ander fonds waar de controle op de bestemming ervan bijzonder moeilijk is.

3.8 Financiële verantwoordelijkheid meer dan voldoende opgenomen

Fost Plus betaalt, via de intercommunales voor afvalbeheer, de volledige en reële kost van de selectieve ophaling en de sortering van het huishoudelijk verpakkingsafval, goed voor 90 miljoen euro per jaar. Fost Plus haalt en overschrijdt daarmee de door de wet voorziene doelstellingen op het vlak van recyclage en nuttige toepassing.

Bovendien betaalt Fost Plus ieder jaar op vrijwillige basis of omdat het na verloop van tijd een verplichtend karakter heeft gekregen:

- 6,5 miljoen euro opvolgingskosten aan de afvalintercommunales, verplichte partners;
- aanmoedigingspremies voor een verbetering van de kwaliteit van de ophaling en de sortering, goed voor financiële bonussen aan de intercommunales voor een bedrag van 0,7 miljoen euro;
- 30% van de kosten voor ophaling van papier-karton (terwijl het gewichtsaandeel van verpakkingsafval in deze stroom slechts 25% bedraagt), een verschil van 20% goed voor 2 miljoen euro extra;
- 1 miljoen euro voor de verbetering van de glaszameling;
- 2,5 miljoen euro voor de lokale communicatie, ondermeer de afvalkalenders;
- 3 miljoen euro voor diverse initiatieven zoals deze om sortering buitenshuis aan te moedigen;
- 1 miljoen euro voor controle en vorming;
- 5,5 miljoen euro voor het beheer van het verpakkingsafval van de gewesten (cf. punt 3.7).

Fost Plus stelt datgene wat vandaag wordt gefinancierd niet in vraag, maar wenst dat de inflatie van de kosten ten laste van de verpakkingsverantwoordelijken in toom wordt gehouden. Geen enkel ander Europees land verplicht de erkende organismen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van verpakkingen om op het vlak van financiering zo ver te gaan, veel verder overigens dan voorzien in de Verpakkingsrichtlijn. Zou het niet beter zijn het bestaande te optimaliseren en te rationaliseren in plaats van het erkend organisme bij elke gelegenheid financieel zwaarder te belasten?

3.9 De noodzaak van een doordachte, globale en gezamenlijke aanpak van het beleid inzake huishoudelijk afval

Fost Plus is er zich terdege van bewust dat de steun die de Gewesten via een stimulerend en verantwoord afvalbeleid geven, onontbeerlijk is om de doelstellingen op het vlak van recyclage en valorisatie van verpakkingsafval te halen.

De pistes die de drie Gewesten de voorbije 20 jaar hebben gevolgd, gaan dankzij doeltreffende omkaderende maatregelen (diftar, stortverbod, rationalisering van de inzamelfrequentie,...) zonder enige twijfel in de goede richting.

Fost Plus pleit ervoor om dit voluntaristische beleid, dat de burger ertoe aanzet om in de eerste plaats te kiezen voor sorteren en recycleren, voort te zetten.

Fost Plus wenst wel betrokken te worden bij alle nieuwe pistes die door de overheid worden onderzocht en een impact kunnen hebben op haar activiteiten. Fost Plus zou aldus haar ervaring ten dienste kunnen stellen van de Gewesten. Door oordeelkundig en objectief advies kan men vermijden dat gekozen wordt voor wat verkeerdelijk aanzien wordt als een goed idee...

3.10 Preventie van verpakkingsafval, een complexe realiteit

Het is een aandachtspunt voor Fost Plus haar leden te sensibiliseren om de milieu-impact van verpakkingen te verminderen, zonder daarbij echter de rol uit het oog te verliezen die de verpakking speelt (houdbaarheid, hygiëne, bescherming, informatie,...).

Het verminderen van de hoeveelheid verpakkingen is zonder twijfel een vorm van preventie, op voorwaarde echter dat niet geraakt wordt aan de functionaliteit van het koppel product/verpakking. Moet het nog gezegd worden dat het product in de verpakking over het algemeen een duidelijk grotere impact heeft op het milieu dan de verpakking zelf. Een 'blinde' preventiepolitiek mag dan ook niet leiden tot een verspilling van de producten doordat, bijvoorbeeld, gebruik wordt gemaakt van 'lichte' inefficiënte verpakkingen.

Alhoewel in vele gevallen de beslissingscentra in het buitenland gevestigd zijn, zal Fost Plus, in overleg met de overheid, haar leden blijven informeren over de beste praktijken op het vlak van preventie. De beste verpakking is immers niet de onbestaande verpakking maar wel de verpakking die met een beperkte impact garant staat voor het beste resultaat.

Fost Plus blijft openstaan voor alle discussies over deze onderwerpen en hoopt op de voortzetting van een constructief debat met de (inter)gewestelijke en (inter)gemeentelijke instanties over de toekomst van de recyclage van huishoudelijk verpakkingsafval in België.

